

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
3/2014 vp**

**Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden
suunnitelmasta vuosille 2015—2018**

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä huhtikuuta 2014 lähettäessään valtioneuvoston selonteon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015—2018 (VNS 4/2014 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Taina Eckstein, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Pasi Järvinen ja työmarkkinaneuvos Raija Saastamoinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Susanna Grimm-Vikman, ylitarkastaja Niina Kiviaho, hallitusneuvos Riitta Kuusisto ja tasa-arvoneuvos Riitta Martikainen, sosiaali- ja terveysministeriö

- vanhempi tutkija Ohto Kanninen, Palkansaajien tutkimuslaitos PT
- erityisasiantuntija Tommi Eskonen, Suomen Kuntaliitto
- erikoistutkija Anna Pärnänen, Tilastokeskus
- vanhempi tutkija Antti Kasvio, Työterveyslaitos
- tutkimusprofessori Tomi Kyyrä, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- ekonomisti Heikki Taulu, Akava ry
- työllisyysasioiden päällikkö Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
- tutkimusjohtaja Markus Lahtinen, Pellervon Taloustutkimus PTT
- elinkeinoasioiden päällikkö Antti Aarnio, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- tutkija Lauri Holappa.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Suomen talouden tila on osoittautunut toistuvasti ennakoitua heikommaksi, ja myös arviot näky-

mistä keskipitkällä aikavälillä ovat heikentyneet. Heikon kehityksen taustalla ovat toisaalta maailmantalouden ja euroalueen ongelmat, toisaalta Suomen teollisuuden rakennemuutos ja heikko kilpailukyky.

Suomen talouden odotetaan kansainvälisen kehityksen mukaisesti kääntyvän hiljalleen nousuun viennin vetämänä. Kotimainen kysyntä laskee vielä kuluvana vuonna, mutta vuosina 2015—2016 sen merkityksen talouskasvun vauhdittajana arvioidaan voimistuvan. Vuonna 2014 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan vain 0,5 %. Vuoden 2015 kasvuksi odotetaan 1,4 % ja kasvun odotetaan muuttuvan laajapohjaisemmaksi. Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,8 %.

Arviot talouden kehityksestä perustuvat ennusteeseen viennin kehittymisestä myönteiseen suuntaan. Mikäli vienti ei kehity odotetulla tavalla, on talouskasvu pitkälti kotimaisen kysynnän varassa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomen talouden kehitysnäkymiä varjostavat tällä hetkellä Ukrainan kriisi ja sen vaikutukset Venäjän talouteen. Valiokunta pitää mahdollisena, että kasvuodotukset voivat osoittautua muuttuneessa tilanteessa liian optimistisiksi, ja huomauttaa, että mikäli viennin kasvu jää odotettua pienemmäksi, myös työllisyystilanne saattaa heikentyä ennustettua enemmän.

Hallitus asetti ohjelmassaan tavoitteeksi, että 15—64-vuotiaiden työllisyysaste nousee vuoteen 2015 mennessä 72 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 5 prosenttiin. Koska talouskehitys on hallituskaudella ollut huomattavasti heikompi kuin hallitusohjelmaa laadittaessa ennakotiin, asetettuja tavoitteita ei saavuteta. Työ- ja elinkeinoministeriön ennusteen mukaan työttömyyden arvioidaan vuonna 2014 nousevan 8,7 prosenttiin ja työllisyysasteen laskevan 68,1 prosenttiin. Vuonna 2015 työvoiman kysynnän arvioidaan hieman kasvavan, mutta työttömyyden pysyvän silti 8,5 prosentissa.

Sopeuttamistoimet ja työllisyys

Suomen julkisessa taloudessa oli jo ennen talouskasvun heikkenemistä ns. kestävyysvaje. Kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi ja talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi hallitus päätti 29.8.2013 rakennepoliittisesta ohjelmasta. Ohjelman avulla pyritään saamaan työllisyys, talouskasvu ja julkisten palvelujen tuottavuus nousuun ja korjaamaan rahoitusvaje pitkäl-

lä tähtäimellä. Ohjelmaa tarkennettiin marraskuussa 2013 sekä maaliskuussa 2014. Vuosille 2015—2018 hallitus on päättänyt uusista sopeutustoimista. Lisäsopeutus on n. 1 mrd. euroa vuoden 2015 tasolla nousten n. 1,4 mrd. euroon vuonna 2018.

Valiokunta pitää rakenteellisia uudistuksia kestäväen julkisen taloudenpidon ja vakauden sekä Suomen taloudenhoidon luotettavuuden kannalta tärkeinä ja tarpeellisina. Valiokunta korostaa, että luottamus Suomen talouteen luo liikumavaraa päättää velkaantumisen taittamiseksi ja julkisen talouden kestävyys turvaamiseksi tarvittavista toimista.

Valtiontalouden sopeuttamistoimet jaksotetaan usealle vuodelle. Eniten sopeutuksia kohdistuu vuoteen 2015, jolloin uusia veronkorotuksia ja menoleikkauksia on yhteensä noin 3,2 miljardia euroa. Tämän jälkeen sopeutustoimia on suunniteltu 600 milj. euroa vuodelle 2016, 300 milj. euroa vuodelle 2017 ja 200 milj. euroa vuodelle 2018. Säästöt kohdistuvat laajalti erityyppisiin menoihin ja eri hallinnonaloille. Kehyspäätöksellä pyritään myös vahvistamaan talouden kasvun edellytyksiä lisäpanostuksilla, jotka lisäävät valtion menoja n. 300 milj. euroa vuonna 2015.

Yksittäiset sopeuttamistoimenpiteet ovat pieniä, mutta niiden yhteisvaikutuksesta kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ja julkiset menot supistuvat, mikä vaikuttaa heikentävästi talouskasvuun ja työllisyyden kohentumiseen. Samalla sopeuttamistoimet kaventavat niitä mahdollisuuksia, joita julkisella vallalla on käytettävissä kansalaisten työllistämismahdollisuuksien parantamiseksi ja työttömyyden haitta-vaikutusten pienentämiseksi. Valiokunta korostaa, että sopeutus tulee hoitaa siten, että se haittaa mahdollisimman vähän kasvua ja työllisyyttä.

Rakennepoliittisen ohjelman työllisyysasteen korottamiseen tähtäävät toimet kohdistuvat työurien pidentämiseen sekä rakenteellisen työttömyyden alentamiseen työvoiman liikkuvuutta ja työn vastaanottamisen kannustavuutta lisäämällä. Erityinen huomio kiinnitetään nuoriin ja ikääntyneisiin sekä erityisryhmiin, joiden työllis-

syysasteet ovat alhaiset. Uudistuksissa korostuvat työttömyysturva- ja muihin sosiaalietuusjärjestelmiin liittyvän velvoittavuuden hyödyntäminen täysimääräisesti, työtarjousten lisääminen, työvoimapalvelujen tehostaminen sekä työttömyys- ja muun ansioturvan kannustavuuden lisääminen. Kehyspäättökseen on sisällytetty vain ne toimenpiteet, joiden toteutustavasta ja vaikutuksista on jo käytettävissä täsmällistä tietoa ja luotettavia arvioita.

Työvoiman liikkuvuuden lisäämiseksi rakennepoliittisessa ohjelmassa on sovittu, että työsäkäyntialuetta laajennetaan siten, että työttömän tulee ottaa vastaan työtä myös nykyisen 80 kilometrin etäisyydellä olevan työsäkäyntialueen ulkopuolelta, ellei työmatkaan käytetty aika nouse liian korkeaksi. Lisäksi on sovittu mm. matkavähennyksen pienentämisestä omavastuuosuutta kasvattamalla. Valiokunta katsoo, että matkavähennysoikeuden samanaikainen pienentäminen työsäkäyntialueen laajentamisen kanssa heikentää pyrkimyksiä lisätä työvoiman liikkuvuutta. Valiokunta pitää tärkeänä, että korkeat työmatkakulut eivät muodostu työn vastaanottamisen esteeksi. Valiokunta korostaa, että työvoiman liikkuvuutta tulee edistää myös toimialojen välillä osaamisen kehittämiseen ja työllistymisen nopeuttamiseen tähtäävillä toiminnoilla.

Työmarkkinoiden toimintaan kohdistuvia yksittäisiä uudistuksia rakennepoliittisessa ohjelmassa on useita. Niiden yhteisvaikutuksella tavoitellaan työttömyysasteen laskemista yhdellä prosenttiyksiköllä. Uudistusten työllisyysvaikutusten arviointi on niiden keskeneräisyyden vuoksi vaikeaa, eikä suunnitelmassa työllisyysvaikutuksia täsmällisesti esitetä.

Valiokunta tähdentää, että pelkästään rakenteellisilla työmarkkinoiden toimivuutta parantavilla toiminnoilla työllisyyttä ei pystytty parantamaan, vaan samanaikaisesti tulee työn tuottavuutta parantamalla aktiivisesti vahvistaa Suomen kilpailukykyä.

Työvoimapolitiikka

Kehyspäättökseen mukaan työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikassa määrärahoja kohdistetaan työl-

lisyyttä edistäviin toimiin varsinkin pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistymisen parantamiseksi. Aktivointiastetavoite on 30 % koko kehyskaudella.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut voimakkaasti viimeisen vuoden aikana. Maaliskuun lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 86 300, mikä on 18 100 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Myös nuorten työttömyys on noussut. Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 39 300, mikä on 2 300 enemmän kuin edellisen vuoden maaliskuussa. Työttömyyden kasvu on ollut voimakasta myös muissa ryhmissä, kuten ikääntyneillä ja korkeasti koulutetuilla. Valiokunta pitää hallituksen panostusta rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistämiseksi erittäin tärkeänä ja tarpeellisena. Nuorten yhteiskuntatakuutoimintamallia tulee jatkaa ja kehittää edelleen. Yhteiskuntatakuun ansiosta on onnistuttu välttämään nuorten työttömyyden pitkittyminen, vaikka työttömyys huonon työmarkkinatilanteen vuoksi onkin noussut.

Maaliskuun lopussa aktivointiasteeseen luetavien palveluiden piirissä oli 129 100 henkilöä, mikä on 22 300 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Aktivointiaste oli 29,0 % eli 1,9 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Työvoimapolitiikan rahoituksesta on kehyspäättökseen sopeutumistoimina säästetty 55 milj. euroa. Valiokunta katsoo, että näin mittava säästötaavoite yhdessä vain hitaasti alenevan työttömyyden kanssa voi johtaa siihen, että määrärahat eivät riitä aktivointiasteen pitämiseksi tavoitellussa 30 %:ssa. Valiokunta katsoo, että rakenteellisten uudistusten lisäksi hallituksen tulee varautua lisäämään työvoimapolitiikan rahoitusta tarvittaessa ja panostaa henkilöstöressurssien turvaamiseen te-toimistoissa työllistämistoimien laadun ja nopeuden turvaamiseksi. Valiokunta korostaa, että aktiivitoimenpiteiden avulla pidetään huolta työttömänä olevien työkyvyn ja osaamisen säilymisestä siten, että talouskasvun elpymässä olevaa työvoimaa on saatavilla.

Äkillisen rakennemuutoksen alueet

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kehyspääatöksessä 2015—2018 uutena valtioneulouden menoleikkauksena tehdään yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen, äkillisen rakennemuutoksen tukeen kohdistuen, 17 milj. euron valtuusleikkaus. Valiokunta arvioi, että leikkaus vähentää merkittävästi rahoitusta äkillisen rakennemuutoksen alueille erityisesti Etelä- ja Länsi-Suomessa, jossa EU-rakennerahojen kautta myönnettävää tukea ei ole vastaavalla tavalla käytössä kuin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Valiokunta toteaa, että Suomen talouden rakennemuutokseen myös alueellisella ja paikallisella tasolla voidaan parhaiten vaikuttaa ennakkolisesti tukemalla kasvun ja työllisyyden edellytyksiä työllisyys-, elinkeino- ja innovaatiopolitiikalla ja vahvistamalla julkisen talouden tilaa kehyspääatöksen 2015—2018 mukaisesti. Ottaen huomioon äkillisen rakennemuutoksen merkittävät kielteiset vaikutukset sijaintialueen työllisyyteen ja talouteen valiokunta toteaa kuitenkin, että nykyisessä taloustilanteessa alueelliset äkilliset rakennemuutostilanteet voivat tulla eteen nopeallakin aikataululla, ja katsoo, että rahoituksen riittävä kansallinen taso on kyettävä turvaamaan jatkossa. Valiokunta toteaa, että äkillisen rakennemuutoksen alueita koskevat toimintamallit ovat omalta osaltaan lieventäneet äkillisten rakennemuutosten aiheuttamia kielteisiä sosiaalisia vaikutuksia ja antaneet kannusteita uudistaa alueiden elinkeino- ja yritystoimintaa kestävämmälle pohjalle. Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että äkillisten rakennemuutosten ennakoinnin ja hoidon toimintamallia, joka nykyisin perustuu pitkälti akuuttiin tilanteeseen reagoivaan toimintaan, uudistetaan tulevaa kehitystä ennakoivampaan suuntaan.

Pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirtyminen kunnille

Aikaisemmin päätetyn mukaisesti (kehyspääatös 2014—2017) osa yli 300 päivää työmarkkinatuella olleiden pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuusta siirretään kunnille vuoden 2015 alusta lukien osana kuntien tehtävien

arviointia ja työllisyyspolitiikan vastuunjaon tarkistusta. Siirrosta aiheutuu kunnille noin 150 milj. euron kustannukset. Asiasta aikaisemmin antamaansa lausuntoon viitaten (TyVL 4/2013 vp) valiokunta pitää päätöstä edelleen perustelluna. Uudistus lisää kuntien roolia ja vastuuta pitkäaikaistyöttömyyden aktiivisessa hoidossa kannustaan kuntia järjestämään työttömille työtä, aktiivitoimia ja pitkäaikaistyöttömille räätälöityjä yksilöllisiä palveluja. Valiokunta pitää myös aktivointipalvelujen entistä varhaisempaa aloittamista hyvänä. Valiokunta huomauttaa kuitenkin, että ilman riittäviä resursseja ja vaikuttavia välineitä kuntien mahdollisuudet työttömien aktivoinnissa ovat rajalliset. Jatkovalmistelussa tulee tarkastella valtion ja kuntien työllisyyden hoitoa kokonaisuutena ja arvioida siinä yhteydessä myös kuntien ja valtion välistä yhteistyötä, työnjakoa sekä rahoitusvastuita.

Kotihoidon tuen muutokset

Kehyspääatöksen 2015—2018 mukaan kotihoidon tuki suunnataan kotona lasta itse hoitavalle vanhemmalle ja oikeus tukeen jaetaan puoliksi molemmille vanhemmille. Kumpikin vanhempi saisi tukea enimmillään noin 13 kuukaudelta edellyttäen, että molemmat vanhemmat hoitaisivat lasta vuorollaan tämän pituisen ajan. Tuen määrää tai kestoä (10 kk—3 vuotta) ei rajoitettaisi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uudistus vähentäisi valtion ja kuntien kotihoidon tuen menoja, mutta lisäisi päivähoidon ja työttömyysturvan menoja niin, että julkisen talouden menot lisääntyisivät noin 82 milj. eurolle. Näistä lyhyen aikavälin negatiivisista budjetivaikutuksista huolimatta valiokunta pitää uudistusta kannatettavana sen myönteisten työllisyys- ja tasa-arvovaikutusten vuoksi. Uudistus lisää pitkällä tähtäimellä tehdyn työn määrää, ja sen on arvioitu lisäävän valtion verotuloja noin 15 milj. eurolla.

Valiokunta katsoo, että toimenpide edistää sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista työmarkkinoilla ja perhe-elämässä vähentäen niitä kielteisiä vaikutuksia, joita naisten käyttämällä pitkällä perhevapailla ja vapaista aiheutuvilla urakatkoilla on todettu olevan naisten työllistymis-

miseen, urakehitykseen, palkkaukseen ja eläkeisiin. Kotihoidon tuen jakaminen vanhempien kesken nopeuttaisi todennäköisesti myös vailla työtä tai opiskelupaikkaa olevien, kotona lasta hoitaneiden naisten siirtymistä työnhakuun ja työvoimapalvelujen piiriin. Tässä yhteydessä on varmistettava, että tälle ryhmälle voidaan heidän työllistymisensä tueksi tarjota kohdennettuja työvoimapalveluja. Tavoitteena tulee muutoinkin olla riittävän joustava järjestelmä, joka huomioi perheiden erilaiset lähtötilanteet ja huoltajuusmallit, varmistaa lasten yhdenvertaisen kohtelun ja mahdollistaa myös jatkossa perheiden arjen hallinnan. Jatkossa tulisi myös yleisemminkin selvittää vanhemmuuden kustannusten tasaamisen eri mallien vaihtoehdot ja niiden kustannukset.

Valiokunta toteaa, että kotihoidon tuen uudistus on kannatettava myös perhevastuun tasaisemman jakamisen tavoitteen näkökulmasta. Edelleen valtaosan perhevapaista käyttävät äidit. Erityisen epätasaisesti vapaan käyttö on jakautunut kotihoidon tuen osalta (miehiä 5,8 %). Valiokunta katsoo, että kotihoidon tuen muutos omalta osaltaan kannustaa miehiä perhevapaiden käyttämiseen, vaikuttaa myönteisesti työelämässä vallitseviin asenteisiin miesten perhevapaiden käyttöä kohtaan, kohentaa nuorten naisten työmarkkina-asemaa ja luo edellytyksiä läheisen suhteen muodostumiselle lapsen ja molempien vanhempien välille jo pikkulapsivaiheessa. Uudistus on linjassa myös kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan CEDAW-yleissopimuksen perusteella Suomelle helmikuussa 2014 annettujen päätelmien kanssa, joissa kiinnitetään huomiota perhevapaiden epätasaiseen jakautumiseen, suositellaan toimenpiteisiin ryhtymistä tilanteen korjaamiseksi ja edellytetään, että Suomi raportoi perhevapaista koskevien suositusten täytäntöönpanosta seuraavassa määräaikaisraportissaan helmikuussa 2018.

Sukupuolivaikutusten arviointi

Valiokunta toteaa, että kehyspäättös sisältää useita esityksiä, joilla on selviä sukupuolivaikutuksia, kuten esitys subjektiivisen päivähoidon

rajaamisesta ja esitys vuorotteluvapaan saanti-edellytyksien tiukentamisesta, jota koskeva hallituksen esitys (HE 36/2014 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Valiokunta edellyttää, että kehyspäättökseen sisältyvien esitysten jatkovalmistelussa selvitetään ja otetaan huomioon myös esitysten sukupuoli- ja tasa-arvo-vaikutukset sekä varmistetaan lasten oikeuksien toteutuminen ja yhdenvertainen kohtelu.

Ensi- ja turvakotien toiminnan turvaaminen

Valiokunta toteaa, että osana kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämishjelmaa turvakodit siirretään valtion vastuulle vuoden 2015 alusta lukien, mihin liittyy sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle kohdennetaan erillinen 8 milj. euron valtionavustusrahoitus, josta puolet toteutetaan siirtona peruspalvelujen valtionosuusmäärärahasta. Valiokunta uudistaa tässä yhteydessä kantansa (TyVL 16/2012 vp, TyVL 4/2013 vp) siitä, että ensi- ja turvakotien toiminta ja sen taso on turvattava jatkossakin, ja viittaa tältä osin erityisesti nk. Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta) ratifiointiedellytysten turvaamiseen. Valiokunta kiinnittää huomiota myös edellä mainittuihin CEDAW-päätelmiin, joissa annetaan suosituksia turvakotien riittävän määrän ja resurssien varmistamisesta. Tältä osin Suomen odotetaan raportoivan suositusten täytäntöönpanosta nopeutetusti viimeistään helmikuussa 2016.

Työelämän tutkimus- ja työsuojelutoiminnan turvaaminen

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sektorilaitoksille (Terveystieteiden tutkimuskeskus THL, Työterveyslaitos TTL, Säteilyturvakeskus STUK) kohdistettujen säästötoimien ja valtion tutkimuslaitosuudistuksesta johtuvien määrärahasiirtojen yhteisvaikutus on noin 25 milj. euroa. Valiokunta edellyttää, että resurssien väheneminen ei saa heikentää tutkimuslaitosten toimintaa niin, että tavoitteet työelämän laadun ke-

TyVL 3/2014 vp — VNS 4/2014 vp

hittämisestä ja työurien pidentämisestä vaarantuisivat.

Valiokunta pitää työsuojelun aluehallintoviranomaisen toimintaan osoitettua määrärahaa tällä hetkellä riittävänä, mutta arvioi, että lähetettyjen työntekijöiden direktiivin täytäntöönpanodirektiivissä työsuojeluhallinnolle osoitetut uudet valvontatehtävät voivat vaatia lisäresursseja.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tarja Filatov /sd
jäs. Sanni Grahn-Laasonen /kok
Satu Haapanen /vihr
Lea Mäkipää /ps
Elisabeth Naucclér /r
Annika Saarikko /kesk
Kristiina Salonen /sd

Arto Satonen /kok
Mikko Savola /kesk
Eero Suutari /kok
Katja Taimela /sd
Maria Tolppanen /ps (osittain)
vjäs. Laila Koskela /ps
Hanna Tainio /sd.

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen,
valiokuntaneuvos Anna Sorto.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Hallitus on puhunut koko sen vallassaoloajan siitä, miten se turvaa ja ylläpitää elinvoimaisen ja turvallisen asuinympäristön sekä hyvät elämisen mahdollisuudet. Puheet ovat olleet maailmaa syyleileviä, mutta teot ovat olleet käytännössä hyvin vaatimattomia, ellei mukaan lueta hallituksen intoa olla mukana tukemassa eurooppalaisia pankkeja sekä Euroopan unionin kriisimaita erilaisten tukipakettien muodossa. Perussuomalaiset ovat johdonmukaisesti ainoana eduskuntapuolueena kieltäytyneet takaamasta tai maksamasta toisten euromaiden lainoja suomalaisten veronmaksajien varoilla. Näistä istuvan hallituksen tukipakettipäätöksistä sekä kansalaisemme että maamme on kokonaisuudessaan saanut maksaa kovan hinnan erilaisten palvelujen heikkenemisinä. Tästä johtuen hallitus esittää jälleen kerran uusissa valtioneuvoston (vuosille 2015–2018) kehyksissään melkoisen määrän silmänkääntötemppeja ympäristön, maaseudun, asumisen, yrittäjyyden sekä työllisyyden ja sen hallinnonalan tilanteen korjaamiseksi.

Perussuomalaiset eivät voi kaikilta osin hyväksyä nyt tehtyä esitystä. Me haluamme omassa toiminnassamme yhä harjoittaa johdonmukaista ja rehellistä politiikkaa. Omissa ohjelmis-
samme olemme vankkumattomasti sitoutuneet suomalaisen hyvinvoinnin, työn ja kilpailuky-
vyn sekä isänmaan edun parantamiseen. Perussuomalaisten valiokuntaryhmän mielestä hallitus ei ole riittävässä määrin huomioinut eikä huolehtinut maamme työllisyydestä ja kilpailu-
kyvystä.

Hallitus ei muun muassa näe tai myönnä sitä tosiasiaa, että tulevien vuosien kehyksiin sisältyvät toimenpiteet eivät vaikuta maamme työttömyystilanteeseen positiivisesti. Toisaalta hallitus on puhunut omissa ohjelmissaan runsaasti ns. rakenteellisista uudistuksista. Yksi keskeinen ongelma kuitenkin on siinä, että näitä rakenteellisen ohjelman suotuisia vaikutuksia ei ole kaudella kuitenkaan tarkemmin arvioitu. Halli-

tuksen näkemys Suomen viennin kasvusta on ollut ja on ylioptimistinen. Näyttää myös siltä, että sopeutustoimien työllisyysvaikutuksia on huomattavasti aliarvioitu.

Nykyisen hallituksen ongelmana on myös se, että sen päätöksenteko on ollut vaikeasti ennustettavaa, vaikka se itse väittääkin toista. Valiokuntaryhmämme mielestä juuri teollisuuspolitiikan (ml. energiapolitiikan) järjeistäminen pitäisi olla tehtävälistan kärjessä, kun etsimme ratkaisuja vientiteollisuutemme kilpailukykyongelmaan. Nimenomaan energiaintensiivinen teollisuutemme on kärsinyt nykyisen ja edellisen hallituksen harjoittamasta energiapolitiikasta. Tämän johdosta katsomme, että esimerkiksi väylämaksuista tulisi luopua kokonaan osana rikkikompensointiä.

Toisaalta hallitus on puhunut paljon kauniita sanoja lapsiperheiden aseman parantamisesta. Vuonna 2011 lapsilisät ja kotihoidon tuki sidottiin kansaneläkeindeksiin, mutta tasokorotukset jätettiin tekemättä. Epäsuhta lapsiperheiden tuen tason ja elinkustannusten nousun väliltä ei siis poistunut. Nykyhallitus päätti kuitenkin ensi töikseen jäädyttää jo valmiiksi kuoppaan jääneiden lapsiperheiden indeksikorotukset. Tämän jälkeen hallitus puuttui törkeällä tavalla perheiden itsemääräämisoikeuteen kotihoidon tuen päätöksellä, jonka tavoitteena oli ainoastaan saada lapset mahdollisimman pieninä päivähoitoon ja äidit työelämään. Päätöksellä ei näin ollut mitään tekemistä tasa-arvon edistämisen kanssa, vaikka näin yritettiin hallituksen toimesta väittää. Kyseessä oli siis kylmä säästötoimi, mikä tehtiin lapsiperheiden kustannuksella. Vielä tämän jälkeen hallitus on leikannut lapsilisiä. Perussuomalaiset näkevät, että näillä toimilla on ainoastaan ollut negatiivisia vaikutuksia niin yksilöiden kuin kansantaloudenkin kannalta.

Kolmanneksi valiokuntaryhmämme näkee myös, että energiaverotuksen yleiskorotukset (ml. yleinen sähköveroluokka ja liikenteen polttonesteiden vero) vaikuttavat negatiivisesti

maamme työllisyyteen sekä työllisyysasteeseen. Käytännössä tästä kärsivät eniten juuri kehyskunnissa tai maaseudulla asuvat asukkaat. Tämä hallituksen tekemä päätös ei myöskään tue sitä tavoitetta, että koko maa pystytään pitämään asuttuna. Perussuomalaiset puolestaan toimivat voimallisesti sen tavoitteen eteen, että jatkossa koko maassa voidaan asua ja harjoittaa yrittäjyyttä. Lisäksi pidämme hallituksen panostuksia harmaan talouden torjumiseksi riittämättöminä. Hallituksen harmaan talouden torjuntaohjelma tulee ilman merkittäviä lisätoimia jäämään historiaan vain torjuntavoittona. Yksittäiset muutokset, kuten käänteisen arvonalisäveron käyttöönotto rakennusalaalla, eivät riitä harmaan talouden kitkemiseen. Tarvitaan myös muita toimenpiteitä, kuten tarpeeksi kovia sanktioita työntekijöiden työehtoja laiminlyöville työnantajille sekä ay-liikkeen kanneoikeutta.

Valiokuntaryhmämme ihmettelee hallituksen päätöstä tukea voimallisesti suuria kv-alan yrityksiä vuosien 2015—2018 kehyksissään. Tässä suuruuden ihannoinnin vimmassaan hallitus on lähes unohtanut sen tosiasian, että pk-yrityksiin ovat käytännössä syntyneet kaikki uudet työpaikat. Tämän johdosta me perussuomalaiset olemme halunneet nähdä nykyistä voimakkaampaa panosta sektorille.

On myös huomioitava se, että erilaiset tilanteet sekä yhteiskunnalliset suhdanteet vaikuttavat vahvasti työllisyysasteeseen. Erityisen voi-

mallisesti tämä näkyy nuorisotyöttömyyden sektorilla. Perussuomalaiset näkevätkin, että hallituksen vaalikauden alkupuolella voimakkaasti lanseeraama Nuorisotakuuhanke on jo nyt hallituksen toimeenpanon osalta valitettavasti pahasti rapautunut. Valiokuntaryhmämme mielestä siinä hyvä ajatus on vaikeasti toteutettavissa siinä olevien valuvikojen vuoksi. Perussuomalaisten mielestä tähän tulisivat saada nopeasti korjauksia.

Lopuksi lainaus asiantuntijakuulemisesta: "Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2015—2018 ei sisällä sellaisia toimenpiteitä, joilla Suomen työttömyysastetta saataisiin merkittävästi alennettua. Tämä edellyttäisi finanssipolitiikan keventämistä sekä huomattavaa investointipolitiikan aktivointia. Nämä tekijät vaikuttaisivat kokonaiskysyntään positiivisesti. Nyt lähes kaikki julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet ovat kokonaiskysyntää heikentäviä ja siten työllisyystilannetta huonontavia."

Tässä on kiteytettynä se, miksi emme voi hyväksyä hallituksen tekemää esitystä talouden kehyyksiksi vuosille 2015—2018.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Lea Mäkipää /ps
Laila Koskela /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Keskusta toteaa, että koko tämän vaalikauden ajan Kataisen hallituksen ennusteet työllisyyden kehityksestä ovat olleet liian toiveikkaita. Työ- ja elinkeinoministeriön ennusteen mukaan työttömyys nousee edelleen, vaikka talous kääntyisi kasvuun.

Kataisen hallituksen asialistalla työttömyyden alentaminen ei ole ollut tärkeysjärjestyksessä korkealla sijalla. Hallitusohjelmassa työttömyys luvattiin laskea 5 prosenttiin vuoteen 2015. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi ensi vuonna työttömyyden olevan 8,5 %. Hallitus on omalla päättämättömyydellään olennaisesti lisännyt työttömyyttä. Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli maaliskuun lopussa yhteensä 315 700 työtöntä työnhakijaa. Se on 28 700 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Erityinen huoli kohdistuu työttömyystilastoissa nyt pitkäaikaistyöttömien joukkoon—heitä on nyt 18 000 ihmistä enemmän kuin vuosi sitten. Samoin tuntuvaa kasvua on yli 50-vuotiaiden työttömyydessä.

EU:n komission talousennusteen mukaan Suomen talous on jäämässä muun Euroalueen kyydistä. Ainoastaan Kyproksen kasvunäkymät tänä ja ensi vuonna ovat vielä heikommat kuin Suomessa.

Hallituksen politiikka on johtanut leikkauksen ja veronkorotusten kierteeseen. Keskustan malli on uuden kasvun avainten kehittäminen. Sitä myötä saamme työpaikkoja ja lisää verotuloja.

Työvoimapalvelut ja nuorisotakuu eivät toimi

Nuorten työttömyys on edelleen pahentunut, ja niiden nuorten osuus, joita ei ole pystytty auttamaan kolmen kuukauden kuluessa, on kasvanut. Työttömyyden kasvaessa työllistämistoimiin varattuja rahoja on jäänyt toistamiseen käyttämättä.

TE-toimistojen palveluverkostoa on harvennettu ja palveluja on siirretty enenevässä määrin

tietoverkkoon. Tämä uhkaa syrjäyttää osan työttömistä työnhakijoista. Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstölle tehdyn kyselyn mukaan jatkuva hallinnollinen myllerrys on johtanut siihen, että toimistoissa ei kyetä palvelemaan asiakkaita kunnolla—ei työttömiä eikä työnantajia. Juuri vaikeimmassa asemassa olevat työttömät tarvitsevat henkilökohtaista ja pitkäjänteistä palvelua.

Työttömien aktivointiaste on kehyspäättöksessä linjattu 30 prosenttiin. Aktivointia on näin ollen lisättävä. Heikoin on pitkäaikaistyöttömien tilanne. Heidän aktivointiasteensa oli joulukuussa 2013 vain 5,4 prosenttia.

Keskusta katsoo, että työttömien henkilökoh- taiseen palveluun tulee panostaa. Se tuo pitkällä aikavälillä säästöjä.

Pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirtyminen kunnille

Kehyspäättöksen mukaan vuoden 2015 alusta vastuu pitkäaikaistyöttömien rahoitusvastuusta siirtyy kunnille. Uudistuksen tavoite on aktivoida kuntia järjestämään työttömille töitä. Tarkoitus on hyvä, mutta sen kanssa on ristiriidassa kuntien valtionosuuksien raju leikkaus. Keskusta katsoo, että työmarkkinatukiudistus onnistuu vain, jos kunnille osoitetaan riittävät keinot, voimavarat ja päätösvalta uusista velvoitteista selviytymiseen.

Oppivelvollisuusiän nosto ei auta pudokkaita

Hallitus on esittänyt yhdeksi lääkkeeksi nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi oppivelvollisuusiän pidentämistä vuodella koko ikäluokan eli reilun 60 000 nuoren osalta. Hallituksen mukaan kustannus on 15 miljoonaa, Kuntaliiton mukaan noin 118 miljoonaa euroa. Keskusta ei kannata kaavamaisista ja kalliista, koko ikäluokkaan kohdistuvaa oppivelvollisuusiän pidentämistä, vaan esittää ratkaisuksi kohdennettuja, juuri nuoriin pudokkaisiin kohdistuvia toimia.

Vaihtoehtoisia ratkaisuja ovat mm. ammatti-startti, kymppiluokka, 2+1-mallin käyttöönotto ja laajennettu työssä oppiminen, joustavien opintopolkujen kehittäminen, työpajatoiminnan lisääminen, etsivän nuorisotyön lisääminen sekä opinto-ohjauksen ja tuen tehostaminen. Keskusta on myös esittänyt asevelvollisuuskutsuntojen laajentamista tulevaisuuskutsunnoiksi. Myös oppisopimuskoulutusta on kehitettävä nuoren ja työnantajan tarpeita paremmin vastaavaksi sekä kansanopistojen toimintamahdollisuudet turvattava pudokkaiden kouluttamisessa.

Keskusta vaatii, että resurssit kohdennetaan järkevämmiin juuri apua tarvitseviin nuoriin. Nuoret eivät hyödy siitä, että tarjolla on heikompileaatuista koulutusta enemmän ja kauempana kotoa.

Kotihoidon tuen kiintiöittäminen

Keskusta vastustaa kotihoidon tuen kiintiöimistä, mikä vaikeuttaa perheiden arkea. Jatkossa tukea ei enää saisi, jos lasta hoitaa kotona joku muu kuin vanhempi, esimerkiksi isovanhempi.

Kotihoidon tuen pakkojakamisen seuraukset ovat hallitsemattomat. Kunnalliseen päivähoitoon on potentiaalisesti tulossa jopa noin 24 000 uutta hoidettavaa, joista noin 15 000 lasta on alle kolmevuotiaita. Lisäkustannus kunnille olisi tällöin 250—300 miljoonaa euroa. Kotihoidon tuen muuttaminen tarkoittaa valtaisa painetta työvoiman saatavuuteen ja sopivien tilojen riittävyyteen. Jos kaikki lapset, joita hallituksen kaavailu koskettaa, siirtyisivät päivähoitoon, jouduttaisiin päiväkoteihin palkkaamaan yhteensä yli 5 000 uutta ammattilaista. Pelkästään alle kolmivuotiaiden ryhmiin tarvittaisiin lähes 4 000 uutta hoitajaa. Vaikka kaikki lapset, joita hallituksen kaavailema uudistus koskettaa, eivät siirtyisikään päivähoitoon, nousevat kuntien kustannukset joka tapauksessa erittäin korkeiksi. On selvää, että kotihoidon tukeen kajoaminen ei palvele millään tavalla hallituksen tavoitetta, jonka mukaan kuntien toimintamenoja pitäisi vähentää miljardilla eurolla vuoteen 2017 mennessä.

Hallituksen päätös on verhottu tasa-arvoa edistäväksi toimeksi ja rakennettu uskon va-

raan. Hallituksen kustannusarvio perustuu paljolti sen varaan, että jatkossa isät jäisivät nykyistä enemmän kotiin hoitamaan lasta. Oletuksena on, että 10 %:ssa tilanteita, joissa äidin enimmäiskuukaudet kotona tulevat täyteen, isä jäisi kotiin. On kuitenkin täysin epävarmaa, miten äidit toimivat kotihoidon tuen päättyessä, jos heillä ei ole työpaikkaa, johon palata. Laskelmien mukaan työttömyysturvan piiriin siirtyisi noin 5 400 äitiä, mikä lisäisi työttömyysturvamenoja 45 miljoonalla eurolla vuositasolla.

Keskusta korostaa, että pakko ei motivoi isiä yhtään enempää jäämään kotiin, jos kyseessä on perheen toimeentulon turvaaminen palkkatyössä. Aito valinta ansiotyön ja lastenhoidon välillä on mahdollista vain, jos vanhemmilla on samansuuruiset palkkatulot.

Vuorotteluvapaajärjestelmän uudistus

Keskusta pitää myönteisenä sitä, että työmarkkinaosapuolet pääsivät sopimukseen, jolla koko järjestelmää ei romutettu. Mahdollisuus vuorotteluvapaaseen tulee säilyttää. Uudistuksen toteututtua tulee seurata, miten kiristyneet vaatimukset vaikuttavat erilaisissa ammateissa ja työpaikoilla työntekijöiden mahdollisuuteen käyttää vuorotteluvapaata.

Työmatkakorvausten leikkaus

Kuten valiokunnan lausunnossa todetaan, hallituksen toimenpiteet työvoiman liikkuvuuden suhteen ovat ristiriitaiset. Työttömän tulee ottaa työtä vastaan entistä kauempaa kotoa. Samaan aikaan leikataan oikeutta työmatkavähennykseen ja kilometrikorvauksiin.

Äkillisen rakennemuutoksen alueet

Valtiontalouden leikkausten kohteeksi joutuu myös äkillisen rakennemuutoksen tuki. Jo ensi vuodelle kaavaillaan 17 miljoonan euron leikkausta. Rakennemuutosrahoitus on päätetty siirtää kokonaan kansallisella rahoituksella hoidettavaksi. Se pitää tällöin hoitaa kansallisesti eikä ajaa alas. Monella yhdestä suuresta yrityksestä riippuvaisella paikkakunnalla yritystoiminnan lopettaminen aiheuttaa kohtuuttomia seurauksia, ellei valtiolta tule apuun.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Annika Saarikko /kesk

Mikko Savola /kesk